

**UNDERLAGS-
HÄFTE
ANDERSTORP**

FÖR DJUPNING AV ÖVERSIKTSPLANEN FÖR

ANDERSTORP

december 2004

4. Näringsliv

Innehåll

Industri.....	3
Historik	
Industrin idag	
Trender inom industrin	
De största företagen	
Framgångsfaktorer för Anderstorps näringsliv	
Planeringskrav	
Tillgänglig kommunal industrimark	
Handel	6
Allmänt	
Antal butiker och typer	
Grossister	
Utvecklingsmöjligheter	
Tjänsteföretag	7
Allmänt	
Utvecklingstendenser	
Turism och besöksnäring	8
Allmänt	
Turistmål	
Utvecklingsmöjligheter	
Jordbruk	9
Allmänt	
Utvecklingstendenser	
Skogsbruk	10
Allmänt	
Utvecklingstendenser	

Industri

Historik

Törås industrimuseum

Jordmänen för jord och skogsbruk var mager i Anderstorpstrakten och orten låg inte i direkt anslutning till genomfartsleden Nissastigen. Det fanns dock vattendrag.

En fördel för industrialiseringen i Anderstorp var etableringen av Gyllenfors Bruk som anlades 1743 och Fredriksfors Bruk som anlades 1765. Dessa förindustriella fabriker gav arbetstillfällen för många i Anderstorps omgivning. Bönderna fick t ex sälja träkol till masugnen, vilken krävde stora mängder bränsle.

Anderstorp tillhörde den sydligaste delen av järnbärrland. Människorna fick information och kunskaper om järnhantering och tråddragning norrifrån. Hur stor tråddragningen i Anderstorp var under första delen av 1800-talet är svårt att säga eftersom många hade detta som komplement till jordbruket.

Mellan 1820 och 1860 ökade den fattiga och jordlösa befolkningen dramatiskt, vilket tvingade människor att ständigt hitta nya inkomstkällor. Järntrådshanteringen, hemslöjd och emigration blev räddaren i nöden.

Förlagsverksamheten, d v s en person med kapital köper material och lägger ut arbetet till personer som arbetar i sina hem, kan ses som mycket central betydelse för Anderstorps fortsatta utveckling. Tillverkningen bestod bl a av hästskor, spik, hyskor och hakar. De färdiga produkterna transporterades sedan bl a till Halmstad, där de såldes. Detta gav bygden både matvaror, kunskaper och nya influenser.

I mitten av 1800-talet konkurrerades hantverkstillverkningen ut av maskinell tillverkning och människorna var tvungna att hitta nya vägar för sin försörjning. Tillverkning av jordbruksmaskiner kommer igång. Mofors Bruk och Metallhyttan startades.

Den mest expansiva tiden för nyföretagande i Anderstorps historia är mellan åren 1935 -1944 och 1975-1984 då 20 till 25 företag startades under respektive period. En stor del av företagen grundades av metallarbetare under första halvan av 1900-talet. Efter 1950 dominerar företagare, administrativa chefer och akademiker företagsgrundarna.

De flesta av de tidigare företagen tillverkade egna produkter, men efterhand har mer legotillverkning tillkommit. Anderstorpsföretagen både utför och köper legotillverkning.

Under 1980-talet tillkommer en ny typ av företag; kunskapsserviceföretagen.

Industrin idag

I Anderstorp finns idag ca 550 registrerade arbetsställen. Av dessa har ca 235 mellan 1- 49 anställda och ett 15-tal har över 50 anställda. Det finns ca 125 tillverkningsföretag och ett hundratal serviceföretag. Inom tillverkningsindustrin finns totalt ca 1 900 anställda. Metallvarutillverkning är den största branschen i Anderstorp (ca 60 företag) och näst störst är tillverkning av plast och gummivaror (ett 15-tal företag).

Anderstorp är idag känt för sina fina industribyggnader och prydliga industriområden. Detta kan ses som ett av ortens varumärken.

Trender inom industrin

Det ser ut som historien upprepar sig. Influenserna utifrån har fortfarande stor betydelse för utvecklingen, den internationella påverkan är stor, marknaden är global, företag köps upp av nationella och internationella bolag och kapital tillförs bygden. För regionen gäller att många företag köptes upp av investmentbolag under 1980-talet. En del av dessa övergick i slutet av 1990-talet eller i början av 2000-talet i utländsk ägo.

Anderstorsägda företag har också försäljningsorganisationer och produktion m m i andra delar av landet och utomlands. Produktionen är idag lätttrörlig och kan ganska enkelt flyttas t ex till låglöneländer eller andra platser i Sverige.

I en utredning gjord av IUC om hela regionen konstateras att många företagare är 40-talister, varannan företagare är 55+ och flertalet har tänkt hålla på tills de är 60 år för att sedan gå i pension. Inom en femårsperiod kan stora förändringar inom ägarstrukturen väntas ske. Hur detta stämmer in på Anderstorp är svårt att säga.

Under årens lopp har tillverkningen ändrats från egna produkter till mer legotillverkning. Nu verkar det finnas en stark trend för att finna nya egna produkter till företagen.

Nyföretagandet har de senaste åren varit svagt, men förändringar sker inom företagen. Produktionen har i något fall flyttats och företaget behålls för att ta hand om koncernens logistik.

De största företagen

De största företagen, räknat efter antalet anställda, är Kendrion Holmbergs AB, Plastunion AB, ABA of Sweden AB, Etac AB, Newell Rubbermade Scandinavian AB (f d Newell Window Fashions Scandinavian AB, f d Acrimo, Metallhyttan). Dessa företag har mellan ca 90 och 290 anställda.

Kendrion Holmbergs AB tillverkar komponenter och detaljer för fordons-, vitvaru-, verkstadsindustri, samt lås och beslag till bilbälten. Plastunion AB arbetar med plaster. Etac AB utvecklar, tillverkar och säljer handikapphjälpmedel. ABA of Sweden arbetar med fästelement. Dolomite tillverkar handikapphjälpmedel och Rubbermade agerar i branschen inredningar. Tillverkningsdelen i Anderstorphabriken har minskats och en större del av de anställda arbetar med logistikfunktioner.

Framgångsfaktorer för Anderstorps näringsliv

Som de största framgångsfaktorerna för att Anderstorp ska vara attraktivt för olika företag bedöms följande vara:

- att orten har ett starkt humankapital, d v s det finns en anda i bygden som präglas av människorna och som bl a innebär att personalen i företagen är lojal.
- att orten har ett bra geografiskt läge i landet, d v s det är nära till Jönköping, Göteborg, Halmstad och Malmö m fl orter. Avsaknaden av järnväg är dock ett minus.

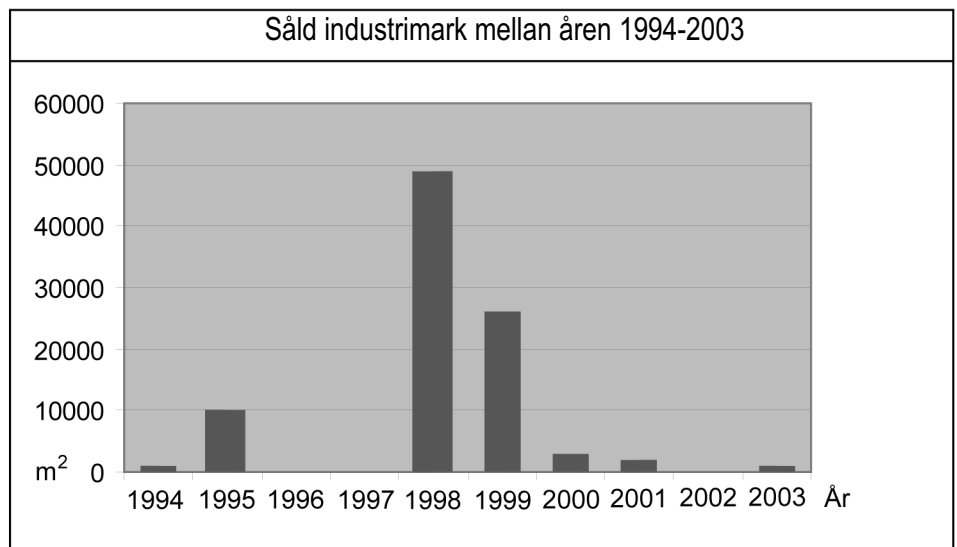
Planeringskrav

Förändringar inom industrin ställer nya krav på den fysiska planeringen. Stora nya industriområden kanske inte behöver komma till. Läget för nya industriella verksamheter kan däremot vara mycket viktigt. Vägars och gators standard blir allt viktigare eftersom logistikförhållandena är mycket betydelsefulla för företagen.

Om ägarna eller företagsledningen inte har anknytning till bygden kan detta förändra synen på sättet att bygga.

Tillgänglig kommunal industrimark

I Anderstorp finns ca 20 ha planlagd industrimark. Av denna är ca 10 ha byggklar genom att gator samt vatten och avlopp är utbyggt.

Handel

Allmänt

Anderstorp avviker från mönstret med externetableringar och har en betydande del av handeln vid Storgatan.

Antal butiker och typer

I Anderstorp finns två livsmedelshallar, en vid Storgatan och en vid Brogatan. Orten har 4 klädaffärer och en skoaffär. Blomsteraffärer finns 2 stycken och optik finns att köpa i 1 butik. Inom järn/bygg/färg finns 2 företag. Böcker, papper och leksaker säljs på ett ställe. Dessutom finns ett antikvariat. Tyg och heminredningsdetaljer finns också att köpa.

Det finns 1 Radio- och TV-affär och 4 kiosker som tillhandahåller tobak, tidningar och spel mm.

Ovanstående är en ögonblicksbild och förmodligen inte heltäckande, men det speglar att Anderstorp är en bra handelsort.

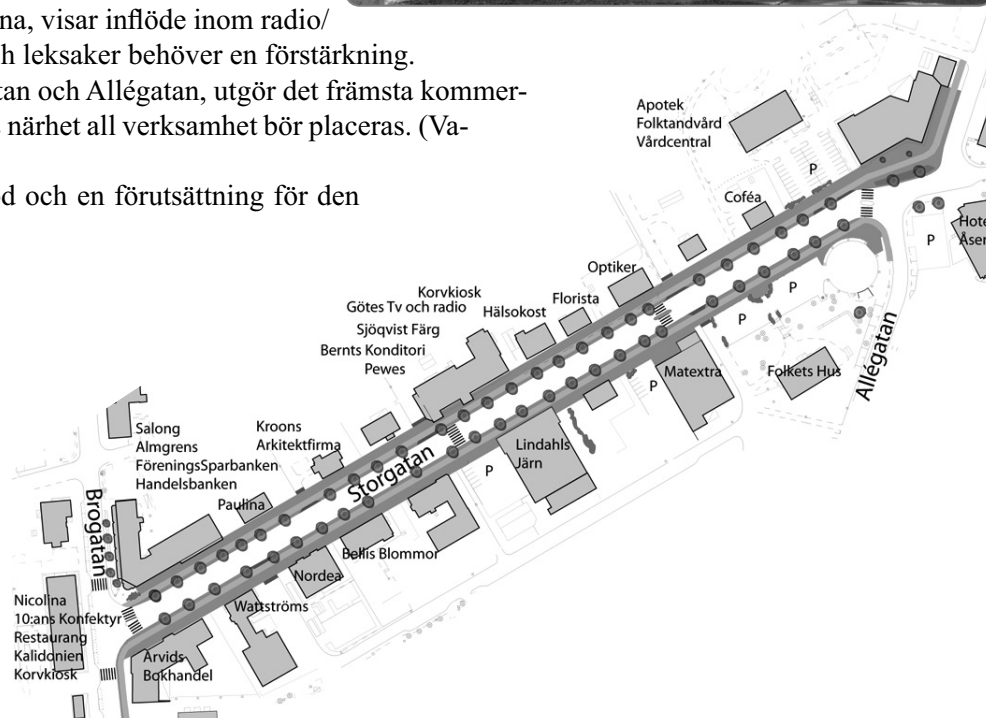
Grossister

Flera av de tillverkande företagen i Anderstorp anger att de också är grossister.

Utvecklingsmöjligheter

I detaljhandelsanalys för Anderstorp gjord 1998/99 av AB Handelns planinstitut sammanfattas följande:

- Dagligvaruhandeln visar ett mindre inflöde och inget behov av nyetablering.
- Beklädnadsbranschen svarar för ett högt index 80 %, vilket tyder på en god anpassning till kundunderlaget och ett visst inflöde.
- Avsaknaden av möbelvaruhus och specialaffärer inom glas och porslin drar ner index hemutrustning medan central placerade etableringar inom järn/bygg/färg i hög grad bidrar till ortens totala detaljhandelsframgångar.
- Fritidssektorn, som är de branscher som har de största utvecklingspotentialerna, visar inflöde inom radio/tele medan foto, sport och leksaker behöver en förstärkning.
- Storgatan, mellan Brogatan och Allégatan, utgör det främsta kommersiella läget dit eller i dess närhet all verksamhet bör placeras. (Varuhuset Anderstorp).
- Biltillgängligheten är god och en förutsättning för den vitala tätorten.

Tjänsteföretag

Allmänt

Anderstorp är den av kommunens tätorter som har flest privata tjänsteföretag.

Vid en granskning av Företagsfakta hittar man ett 100-tal företag som kan betraktas som tjänste- och serviceföretag. Då är företag inom byggbranschen, transport, bilservice, bevakning, hälsa, hårvård, banker samt konsulter inom data, produktutveckling och ekonomi inräknade.

Därutöver tillkommer matställen, restauranger, caféer och hotellet.

Utvecklingstendenser

Strukturomvandlingen inom industrin gör att fler och fler tjänsteföretag skapas. Delar av industriföretag, där produktionen läggs utanför landets gränser, kan bli kvar som tjänsteföretag. För att industrin ska bli fortsatt stark krävs att fler egna produkter och varumärken tas fram. Det ger också en marknad för konsulter inom området.

För att människorna ska fortsätta att vara den resurs för näringslivet som den är idag, krävs också olika företag inom tjänstesektorn och som gör orten attraktiv ur service och trivselsynpunkt.

Designer Johan Stenby

Interiör Florista

Turism och besöksnäring

Allmänt

Definitionen av en turist är ”en person som stannar minst ett dygn på annan plats än där den bor”. Enligt denna definition kan alltså t ex konsulter, försäljare m fl som besöker industrier, affärer eller olika serviceföretag räknas som turister. Även släkt och vänner som är på besök räknas som sådana. I denna beskrivning är det inte i första hand den här typen av turister man tänker på utan den mer traditionella turismen.

Turistmål

Scandinavian Raceway har länge varit Anderstorps stora turistmål. Anläggningen hade sin storhetstid på 1970-talet då 52 000 och ytterligare ett antal tusen åskådare kunde besöka en tävling under en helg. Motorbanan har hjälpt till att sätta Anderstorps tätort på världskartan. Idag förekommer stortävlingar med både bilar och motorcyklar.

Lantbruksmuseet är ett privat museum där det visas äldre jordbruksmaskiner.

Törås industrimuseum är ett litet museum, som visar ett metallgjuteri grundat i början av 1900-talet och var i drift fram till 1960.

Linders industrimuseum är en liten metallindustri som var i bruk mellan 1919 och 1980. Byggnaden är flyttad till sin nuvarande plats.

Nationaldagsfirandet en folkfest som givit eko i hela landet eftersom ett av syftena varit att få 6 juni till nationaldag.

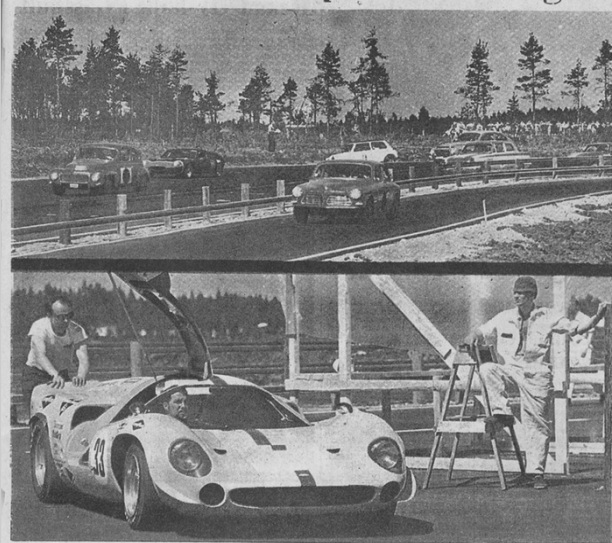
Utvecklingsmöjligheter

Stora utvecklingsmöjligheter finns på Scandinavian Raceway även om inte de stora motortävlingarna från 70-talet kan komma tillbaka.

Området kan mellertid kompletteras med andra verksamheter som har anknytning till motorvärlden och som attraherar turister. Tillskapandet av hyrcartanläggningen kan ses som ett exempel. Att utveckla motorsportarenan med ytterligare stora tävlingar kan innebära att det uppstår konflikter.

Industrins verksamhet har också ett turistiskt värde om denna kan visas upp på ett attraktivt sätt. Ju mer internationella kontakter industrin kommer att ha desto viktigare kommer det att vara att se över den turistiska sidan. Affärskontakter knyts idag på flera olika arenor.

Fart- och folkfest utan like då Anderstorpsbanan invigdes

Kurvan före depåsträckan väckte många förare stora bekymmer och avväkingarna var lego. Den vita "busskajen" (övre bilden) har just kört ut i terrängen, medan konkurrenterna snar förl. Snabbaste mannen på banan och slottsgraven i sportvagns- och prestokryskingen blev som många väntat Joachim Bonnier. På undre bilden rullas bilen, en Lotus 7, in i depån med Bonnier vid ratten efter väl försett värv.

Jordbruk

Allmänt

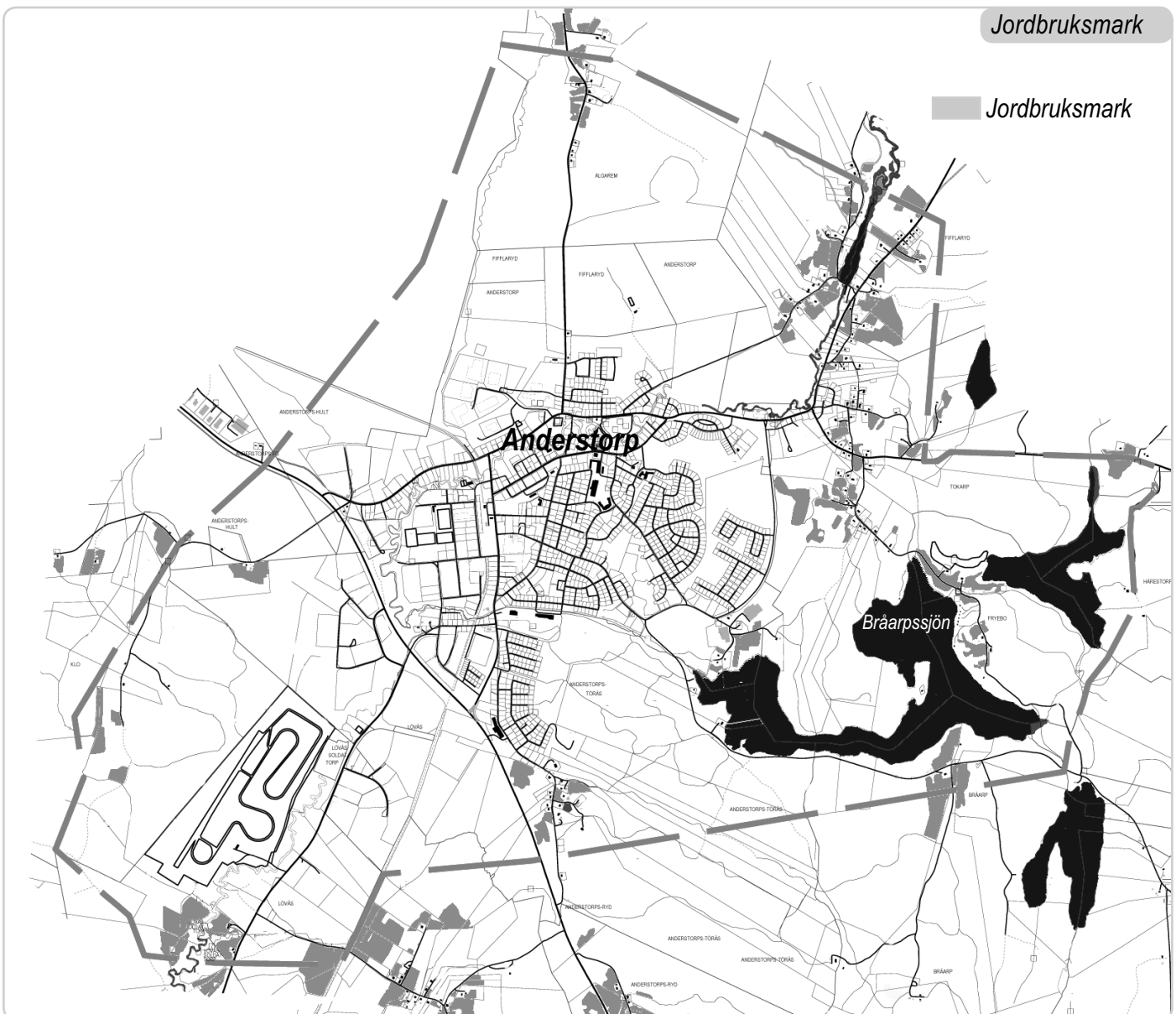
Jordbruksmarken utgör en relativt liten areal inom planområdet. Den är koncentrerad till byarna Tokarp, Stjärnehult, Bråarp, Klo och Älgrem. Enheterna är små och antalet registrerade jordbruksföretag är ca 15, flera drivs som deltidjordbruk. En del mark arrenderas ut till brukare utanför området.

Utvecklingstendenser

Jordbruksmark i anslutning till tätorten har stor betydelse för hur orten upplevs. En levande landsbygd signalerar också en livskraftig ort. Möjligheten att driva ett mindre jordbruk är större om det finns möjlighet till kompletteringsarbete i t ex andra företag.

Närströvområdena blir attraktivare om det finns öppningar i landskapet och om det finns liv i markerna med t ex betande djur. Jordbruken har också en pedagogisk betydelse när det gäller förståelsen för livsmedelsproduktion.

Att sja om jordbrukets utveckling är svårt, eftersom förändringar i EU:s bidragssystem och krav på miljöskydd förändras. Jordbruksnäringen i Anderstorp har historiskt sett minskat i snabbare takt än i övriga landet.

Skogsbruk

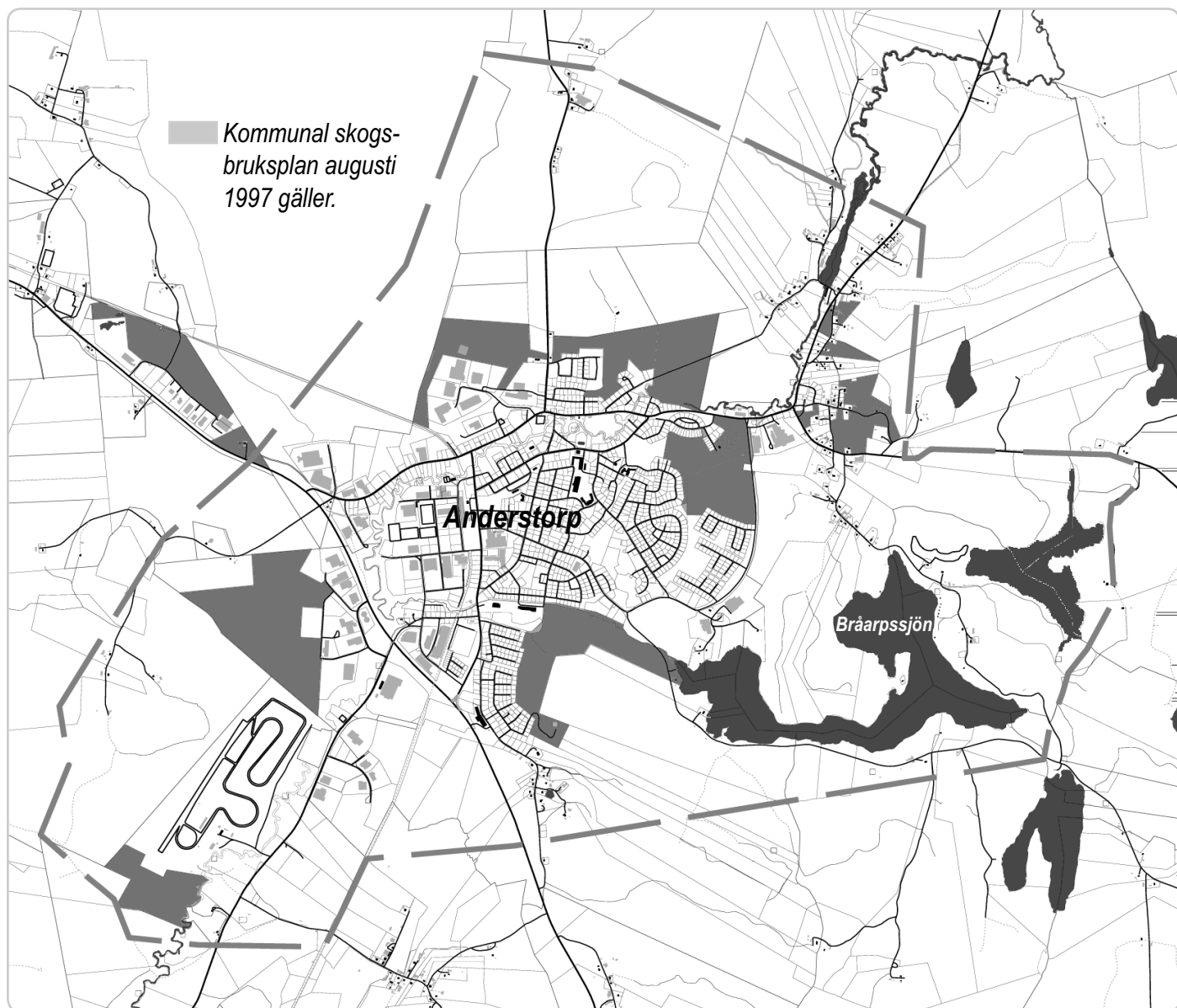
Allmänt

I Anderstorps församling finns ca 4 000 ha skogsmark. Trädslagsfördelningen är 55 % gran, 40 % tall och 5 % löv. I snitt räknat på en tioårsperiod avverkas ca 32 ha/år.

Den allra största delen av skogsmarken är privatägd.

Kommunen äger 138,9 ha produktiv skogsmark. Trädslagsfördelningen på kommunens mark är 57 % tall, 22 % gran 18 % löv och 2 % ek.

Av den produktiva skogsmarken är 13 % kalmark, 37 % av marken har bestånd som är yngre än 50 år och 4 % över 100 år.

Utvecklingstendenser

Skogsbruket är Sveriges största näringsgren bl a sett ur exportsynpunkt. Skogslagstiftningen idag poängterar både produktion och naturvårdshänsyn.

Tätortsnära skog har mycket stor betydelse för tätortsbefolkningens välbefinnande. Skogspromenader är billiga och enkla att utföra. Skog ger många former av upplevelser, vilket dock ställer lite andra krav på skogsbruket än vad ren produktionsskog gör. För att undvika konflikter bör särskild hänsyn tas. Det innebär att hyggena bör vara små och i vissa fall undvikas, att lövträdsinslaget bör ökas eller åtminstone värnas och att befintliga stigar ska bevaras.

Naturvårdshänsyn innebär också att den biologiska mångfalden ska gynnas. Detta kan också ge konflikter med det rörliga friluftslivet. En ”städad” skog upplevs av de flesta som en ”fin” skog. En skog som är bra för den biologiska mångfalden upplevs av många som skräpig och risig.

Kommunens skogar är miljöcertifierade.

Några större konfliktområden bör inte finnas i Anderstorps omgivning. Riskerna för stora kalavverkningar är inte många beroende på den ägostruktur som finns.

